

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સી.LAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

ક્રિમિનલ અપીલ (કન્વીક્શન સામે) નં.૯૯૩/૨૦૧૬

વિથ

ક્રિમિનલ મિસેલેનિયસ અએપ્લિકેશન નં.૧૭૨૧૩/૨૦૧૬

ઈન

ક્રિમિનલ અપીલ નં.૯૯૩/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી. બી. શાહ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં	ના

	આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	
--	---	--

=====

હિતેશ અરવિંદભાઈ વસાવા – અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય – સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી અપૂર્વા આર. કાપડિયા, અપીલકર્તા (ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ

સુશ્રી રીટા ચંદ્રાણા, સામાવાળા (ઓ) નં.૧ તરફે એપીપી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જી. બી. શાહ

તારીખ: ૨૦/૦૮/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અપીલ પોસ્કો નંબર ૧૨/૨૦૧૫માં વિશેષ ન્યાયાધીશ, નર્મદા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ૧૦/૦૩/૨૦૦૬ તારીખના ચુકાદા અને હુકમને પડકારે

છે, જેમાં મૂળ આરોપી નંબર ૨ને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૬૩, ૩૬૬ અને ૩૭૬ (સંક્ષિપ્તતા માટે, 'આઈ. પી. સી.') અને પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફેન્સિસ એક્ટ, ૨૦૧૨ની કલમ ૨ (૧) (ડી), ૫ (૧) અને ૬ (સંક્ષિપ્તતા માટે, 'પોસ્કો એક્ટ') અને હાલની અપીલકર્તા-મૂળ આરોપી નંબર ૧ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૬૩ અને ૩૬૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓમાંથી, તે (અપીલકર્તા-મૂળ આરોપી નંબર ૧) આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને સાત વર્ષ માટે સખત કેદ (આર. આઈ.) અને અપીલકર્તા-આરોપી નંબર ૧ ને પણ પોસ્કોની કલમ ૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને દસ વર્ષ માટે આર. આઈ. અને રૂ. ૨,૦૦૦/- નો દંડ અને દંડની ચુકવણીમાં નિષ્ફળતા બદલ વધુ બે મહિનાની કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. બંને સજાઓ એક સાથે ચાલવાની હતી. જ્યારે, ક્રિમિનલ મિસ્ટ્ર. અરજી નંબર ૧૭૨૧૩/૨૦૧૬ અરજદાર અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો છે-મૂળ આરોપી નંબર ૧ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૮૯ હેઠળ (સંક્ષિપ્તતા માટે, 'સંહિતા') હાલની અપીલ પડતર છે ત્યાં સુધી સજાના સસ્પેન્શન માટે.

૨. બિનજરૂરી વિગતોને ફિલ્ટર કરતા, ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એ છે કે, જ્યારે ફરિયાદી સાંજે ઘરે પાછો ફર્યો ત્યારે તેની સગીર પુત્રી ઘરે હાજર નહોતી અને તેની પત્નીને તેના વિશે પૂછવા પર, તેણીએ કુદરતી હાજતે ગઈ હોવાનું જણાવ્યું હતું,

જો કે, તે પરત ન આવી હોવાથી, પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી.ફરિયાદીની ભત્રીજી નીલમબેન સાથે પૂછપરછ કરવા પર, તેણીએ પીડિતાને તેની બાઈક પર આરોપી નંબર ૧ સાથે જોયો હોવાનું જણાવ્યું હતું.આરોપી નંબર ૧ પણ તેના ઘરે પૂછપરછ દરમિયાન ગુમ થઈ ગયો હતો. આરોપી નંબર ૨ એ આરોપી નંબર ૧ ને પીડિતાને લઈ જવામાં મદદ કરી હોવાનો આક્ષેપ કર્યો હતો.આમ, આરોપીઓએ તેમની સામે કથિત ગુનો કર્યો હતો, જેના માટે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૨.૧ ફરિયાદના આધારે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી.તપાસ બાદ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી સામે તહોમત ઘડેલ. આરોપીએ આરોપમાં દોષિત ન હોવાનો દાવો કર્યો હતો અને દાવો કર્યો હતો કે તેની સામે કેસ ચલાવવામાં આવે. તેથી, ફરિયાદી પક્ષે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા હતા.

૨.૨ આરોપી સામેના આરોપને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદી પક્ષે નીચેના સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને કેટલાક દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે, જે નીચે મુજબ છે:

મૌખિક પુરાવા

અનુ.	સાક્ષીનું નામ	આંક
------	---------------	-----

૧	રાજેશભાઈ મધુભાઈ વાલ્વી	૧૩
૨	દેવયાનીબેન રાજેશભાઈ વાલ્વી	૧૫
૩	અક્ષારખા રૂપસિંગ ખોખર	૧૯
૪	અશોકભાઈ દહિયાભાઈ પટેલ	૨૧
૫	ફિરોજખાન માનવર્મા સોલંકી	૨૨
૬	મનીષભાઈ વાસુદેવભાઈ	૨૬
૭	નીલામ્બેન રણજીતભાઈ	૨૯
૮	ભરતભાઈ દહ્યાભાઈ તડવી	૩૨
૯	ગણપતભાઈ મણિલાલભાઈ વસાવા	૩૩
૧૦	ડૉ. પ્રતીક દિનેશભાઈ મિસ્ત્રી	૩૬
૧૧	બચિબેન ગણપતભાઈ વસાવા	૪૪
૧૨	ડૉ. અમી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ	૪૭
૧૩	સુરેશભાઈ રતનભાઈ	૫૦
૧૪	જગદીશભાઈ જેસાંગભાઈ વસાવા	૫૬
૧૫	અશોકભાઈ વાલાભાઈ કટકર, આઈ. ઓ.	૬૧

દસ્તાવેજ પુરાવા

અનુ.	દસ્તાવેજ	આંક
૧	ફરિયાદ	૧૪

૨	મુદ્દામલ કારનો પુનઃપ્રાપ્તિ પંચનામા	૨૦
૩	આરોપીઓના કપડાંની પંચનામાની પુનઃપ્રાપ્તિ	૨૩
૪	મુદ્દામલ મોટરસાયકલનો પુનઃપ્રાપ્તિ પંચનામા	૨૪
૫	આરોપીઓના કપડાંની પંચનામાની પુનઃપ્રાપ્તિ	૨૫
૬	મુદ્દામલ ગોડાદીનો પુનઃપ્રાપ્તિ પંચનામા	૨૭
૭	પોલીસ ચદી	૩૭
૮	એફએસએલ પત્ર	૩૮
૯	આરોપી તબીબી તપાસ ફોર્મ	૩૯
૧૦	પોલીસ ચદી	૪૦
૧૧	પીડિત છોકરીના તબીબી દસ્તાવેજો	૪૧
૧૨	એફએસએલ પત્ર	૪૨
૧૩	આરોપી તબીબી તપાસ ફોર્મ	૪૩
૧૪	વિક્ટિમ મેડિકો કાનૂની પરીક્ષાનું ફોર્મ	૪૮
૧૫	હરિ ઓમ લેબનો અહેવાલ	૪૯
૧૬	એફઆઈઆર	૫૧
૧૭	સ્ટેશન ડાયરી	૫૨
૧૮	પીડિતાનું જન્મ પ્રમાણપત્ર	૫૭
૧૯	સી. ડી. આર. મોબાઈલનું માહિતી સ્વરૂપ	૬૨

૨૦	ફોરવર્ડિંગ નોંધ	૬૩
૨૧	એફ. એસ. એલ. રસીદ (મુદ્દામલ)	૬૪
૨૨	ફોરવર્ડિંગ લેટર	૬૫
૨૩	જૈવિક અહેવાલ (એફએસએલ)	૬૬
૨૪	સેરોલોજીકલ રિપોર્ટ (એફએસએલ)	૬૭
૨૫	છોડવાનું પ્રમાણપત્ર	૬૮

૨.૩ સુનાવણીના અંતે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (સંક્ષિપ્તતા માટે, 'સંહિતા') ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓના વિશેષ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં આરોપીઓએ રેકૉર્ડ પર આવતા પુરાવાને નકારી કાઢ્યા હતા અને જણાવ્યું હતું કે તેમની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.આમ, ઉપર ઉલ્લેખિત વિશેષ નિવેદનો નોંધ્યા પછી અને ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ વતી દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ પર આવ્યા, જેનાથી આરોપી નંબર ૧ દ્વારા હાલની અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ.

૩. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી અપૂર્વા આર. કાપડિયા-મૂળ આરોપી નંબર ૧ અને સામાવાળા-રાજ્ય વતી વિદ્વાન અધિક સરકારી વકીલ સુશ્રી રીટા ચંદ્રાણને સાંભળ્યા.

૩.૧ અપીલકર્તા આરોપીના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને હુકમ કાયદાની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે; ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદ પક્ષની આગેવાની હેઠળના પુરાવાને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓને જ જોતા, તે સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષ ગુનાના તમામ ઘટકો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે જેના માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે અને સજા ફટકારવામાં આવી છે અને તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે આવા નિષ્કર્ષ પર આવવામાં ભૂલ કરી છે.તેમણે આ અદાલતને મૌખિક તેમજ રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર દસ્તાવેજી પુરાવાઓ, ખાસ કરીને, પી. ડબલ્યુ. ૧ રાજેશભાઈ વાલ્વીની જુબાનીઓ દ્વારા લઈ ગયા હતા, જે ફરિયાદકર્તા હતા.૧૩, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૦ ડૉ. પ્રતીક દિનેશભાઈ મિસ્ત્રી, તબીબી અધિકારી, નર્મદા ખાતે.૩૬, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૫ અશોકભાઈ વાલાભાઈ કટકર, આઈ. ઓ. એ. એચ.૬૧, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૨-પીડિત એ. એચ.૧૫, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૨ ડૉ. અમી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ.૪૭, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૭ નીલામ્બેન રણજીતભાઈ એએચ.૨૯ અને પી. ડબલ્યુ. ૧૪ જગદીશભાઈ જેસિંગભાઈ વસાવા એ. એચ.૨૪ અને રજૂઆત કરી કે વિદ્વત ટ્રાયલ ન્યાયાધીશે કાયદાકીય તેમજ હકીકતોમાં ભૌતિક ભૂલ કરી છે કારણ કે તેણે એ ભૌતિક પાસાને ધ્યાનમાં લીધું નથી કે પીડિતા અપીલકર્તા-આરોપી સાથે વિવિધ સ્થળોએ લગભગ ૨૫ દિવસ સુધી રહી હતી, જો કે, તેનું અપહરણ કરવામાં

આવ્યું હોત, તો તે ચોક્કસપણે કોઈને તેના વિશે જાણ કરી હોત, પરંતુ તે કેસ નથી.વધુમાં, આ સમયગાળા દરમિયાન, તેઓ વિવિધ સ્થળોએ વિવિધ વાહન દ્વારા મુસાફરી કરતા હતા, પરંતુ તેમણે અપીલકર્તા-આરોપી સામે કંઈપણ ફરિયાદ કરી ન હતી.આમ, દેખીતી રીતે, તે સંમતિનો કેસ છે.વધુમાં, તેઓ બંને આ ઘટના પહેલા એકબીજાને એક વર્ષથી વધુ સમયથી જાણતા હતા અને પ્રેમ સંબંધ હતો.તેણે એમ પણ રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદીએ પીડિતાની ઈચ્છા વિરુદ્ધ તેની પસંદગી વિરુદ્ધ વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કર્યા હોવાથી, તે આરોપી સાથે ભાગી ગઈ હતી.

૩.૨ અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદ વિલંબિત રીતે દાખલ કરવામાં આવી હતી એટલે કે સંબંધિત ઘટનાના લગભગ આઠ દિવસ પછી, જેના માટે કોઈ સમજૂતી રેકૉર્ડ પર આવી નથી.

૩.૩ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદીનો પુરાવો પોતે વિશ્વાસપાત્ર નથી કારણ કે તેમાં ઘણા વિરોધાભાસ જોવા મળે છે અને તેને પંચ સાક્ષીઓના પુરાવો અને આઈ. ઓ. ના પુરાવોની પુષ્ટિ પણ મળતી નથી.

૩.૪ અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તબીબી પુરાવા પણ ફરિયાદીના કેસને સમર્થન આપતા નથી કારણ કે પીડિતાના શરીર

પર કોઈ ઈજાના નિશાન મળ્યા ન હતા અને ન તો કોઈ શુકાણુના નિશાન હતા, જે ડૉ. પ્રતીક દિનેશભાઈ મિસ્ત્રીના નિવેદનો દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે.૩૬ (પી. ડબલ્યુ. ૧૦) અને ડૉ. અમી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ.૪૭ (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૨).

૩.૫ અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ઉપલબ્ધ હોવા છતાં, આસપાસના વિસ્તારમાંથી કોઈ સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી નથી, અન્યથા વાસ્તવિક સત્ય રેકૉર્ડ પર આવ્યું હોત અને ટ્રાયલ કોર્ટ આ પાસાને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે, ઉપરાંત હકીકત એ છે કે ફરિયાદ પક્ષના ઘણા સાહેદો ફરી ગયેલ છે અને ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી.

૩.૬ અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પીડિતાની સાચી અને વાસ્તવિક ઉંમરની ખાતરી કરવા માટે અને તે મુજબ, પીડિતાની તારીખે, ખરેખર, સગીર હતી, તે વાજબી શંકાની બહાર સાબિત થતી નથી અને તેથી, વિવાદિત ચુકાદો અને વ્યવસ્થા પણ કાયદામાં ટકાઉ નથી.

૩.૭ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતાં, અપીલકર્તા આરોપીના વિદ્વાન વકીલે હાલની અપીલને મંજૂરી આપવા વિનંતી કરી હતી કારણ કે ઉપરોક્ત ગુનાના કોઈ ઘટકો

સાબિત થયા નથી અને ફરિયાદ પક્ષ આરોપી સામેના તેના કેસને વાજબી શંકાથી આગળ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમને રદ કર્યો હતો.સમર્થનમાં, અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:

૩.૭.૧ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય વિ. મુન્ના @શંભૂ નાથ, ૨૦૧૬માં નોંધાયેલ (૧) એસસીસી ૬૯૬;

૩.૭.૨ બાલુ બાબુરાવ કદમ એ. વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને એ. એન. આર., બોમ્બે ખાતેની ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા (ક્રિમિનલ અપીલ અધિકારક્ષેત્ર) ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૫૬૫/૧૯૯૬ તારીખ ૦૩/૦૫/૨૦૧૬ માં પસાર કરવામાં આવ્યો;

૩.૭.૩ મુકેશભાઈ રાજિયાભાઈ વસાવા અને ૧ વિ. ગુજરાત રાજ્ય, આ અદાલત દ્વારા ૨૦૧૬ની ક્રિમિનલ અપીલ (દોષિત ઠેરવવા સામે) નંબર ૧૦૨૩માં ફોજદારી ગેરરીતિ સાથે પસાર કરવામાં આવી હતી.૨૦૧૬નો અરજી નંબર ૧૭૫૧૪ તારીખ ૦૮/૦૮/૨૦૧૬.

જ. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા-રાજ્ય માટે વિદ્વાન અધિક સરકારી વકીલ સુશ્રી ચંદ્રનાએ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને ટેકો આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે તે કાયદા અનુસાર પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તેમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદી પક્ષે આરોપી સામેના કેસને વાજબી શંકાની બહાર સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો છે અને માન્ય ટ્રાયલ જજ, મામલાના તમામ પાસાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, આવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે, જે ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને તે મુજબ, વિનંતી કરવામાં આવે છે કે આ અદાલતે અપીલમાં દખલ ન કરવી જોઈએ.તેણીએ સંબંધિત મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રેકૉર્ડ પર અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં વિદ્વત ટ્રાયલ જજ દ્વારા કરવામાં આવેલી ચર્ચા દ્વારા કોર્ટને લીધી અને રજૂઆત કરી કે ફરિયાદી પક્ષે અપીલકર્તા-આરોપી સામે પોતાનો કેસ સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો છે અને વિદ્વત ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન અને પ્રશંસા કર્યા પછી આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી અને ગુનાની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં રાખીને, તેમણે વિનંતી કરી કે આ કોર્ટ અપીલમાં દખલ ન કરી શકે અને આખરે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમની પુષ્ટિ કરતી હાલની અપીલને બરતરફ કરવાની વિનંતી કરી.

પ. મેં પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ઉપર ઉલ્લેખિત હરીફ રજૂઆતો પર વિચાર કર્યો છે અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓ પર પણ ધ્યાન આપ્યું છે અને

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયોના આધારસ્તંભ પર તેની ફરીથી પ્રશંસા અને પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે.હું અપીલકર્તા-આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોમાંથી પણ પસાર થયો છું.

પ.૧ ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એ છે કે અહીં અપીલકર્તાએ ફરિયાદીની સગીર પુત્રીનું અપહરણ કર્યું હતું, તેની સાથે રહી હતી અને તેના પર બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો.જ્યાં સુધી સગીરના અપહરણની વાત છે ત્યાં સુધી ટ્રાયલ જજે ફરિયાદ પક્ષના કેસને નકારી કાઢ્યો છે અને આ રીતે તેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૬૩ અને ૩૬૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે નિર્દોષ જાહેર કર્યો છે, જો કે, અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યો હતો અને સજા સંભળાવી હતી-આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ અને પી. ઓ. સી. એસ. ઓ. અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે આરોપી.

પ.૨ દસ્તાવેજોમાંથી exs.૫૭ અને ૬૮, અનુક્રમે પીડિતાનું જન્મ પ્રમાણપત્ર અને શાળા છોડવાનું પ્રમાણપત્ર, પીડિતાની જન્મ તારીખ '૧૮/૦૬/૧૯૯૮' હોવાનું બહાર આવ્યું છે.તદનુસાર, ઘટનાની તારીખે એટલે કે ૨૮/૧૧/૨૦૧૪, પીડિતાની ઉંમર ૧૮ વર્ષથી ઓછી હોવાનું સાબિત થાય છે.જો કે, બચાવ પક્ષે પ્રેમ સંબંધ અને પીડિતાની સંમતિનો કેસ રજૂ કર્યો છે.તદનુસાર, હું પીડિતાની રજૂઆતોમાંથી પસાર થયો છું.૧૫. તેણીએ તેના

તપાસ-ઈન-ચીફમાં જુબાની આપી છે કે 'હાલની અપીલકર્તાએ તેનું મોં દબાવીને અને તેના હાથ બાંધીને તેની બાઈક પર તેનું અપહરણ કર્યું હતું અને તેને કરજન બ્રિજ નજીક લઈ ગયો હતો અને ત્યારબાદ, તેના મિત્ર દીપક દિવાલની વાનમાં તેને સમરપાડા લઈ ગયો હતો અને તેના પર બળજબરીથી બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો.ત્યારબાદ, તેણીને વિવિધ સ્થળોએ લઈ જવામાં આવી હતી, જો કે, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૦ ડૉ. પ્રતીક દિનેશભાઈ મિસ્ત્રીનો પુરાવો.૩૬ તે જણાવે છે કે આ જ સાક્ષી એટલે કે પીડિતાએ તેની સામે ઇતિહાસ આપ્યો હતો જ્યારે તેણીને તપાસ માટે લાવવામાં આવી હતી કે, 'તે છેલ્લા છ મહિનાથી હિતેશને જાણતી હતી, જે જીતગઢમાં રહેતો હતો.તે અને હિતેશ દેડિયાપાડા ગયા હતા.૨૮/૧૧/૨૦૧૪ પર તેઓ ઘરેથી ભાગી ગયા હતા.મોજાદા ખાતે, તેઓ હિતેશના મિત્રના ઘરે ૧૫ દિવસ રોકાયા હતા, જ્યાં હિતેશે તેને કોઈ શારીરિક ઈજા પહોંચાડી ન હતી અને/અથવા તેને દબાણ કર્યું ન હતું.તેઓ અલગ સૂતા અને ક્યારેક તેઓ ખેતરમાં કામ કરવા જતા અને ઘરમાં મહિલાઓ સાથે કામ કરતા.આ કેસ તેના પિતાએ દાખલ કર્યો હતો.આ સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે, 'તેના ગુમાંગોની તપાસમાં કોઈ ઈજા કે ડાઘના નિશાન જોવા મળ્યા ન હતા અને ન તો કોઈ પ્રવાહી મળ્યું હતું.ત્યારબાદ પીડિતાને વડોદરાની એસએસજી હોસ્પિટલમાં સ્ત્રીરોગ તપાસ માટે મોકલવામાં આવી હતી.કોસ-તપાસ દરમિયાન આ સાક્ષીને પૂછવામાં આવેલા ચોક્કસ પ્રશ્નમાં કે શું પીડિતાને વય નિર્ધારણ માટે મોકલવામાં આવી હતી કે કેમ, આ સાક્ષીએ

જુબાની આપી છે કે, તેણીને એસએસજી હોસ્પિટા એલ 'માં મોકલવામાં આવી હતી.તદનુસાર, મેં ડૉ. અમી મહેન્દ્રભાઈ પટેલનાં નિવેદનનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે.૪૭ જેમણે વડોદરાની એસએસજી હોસ્પિટલમાં પીડિતાની તપાસ કરી હતી.આ સાક્ષીએ તેના તપાસ-ઈન-ચીફમાં જુબાની આપી છે કે, 'પીડિતા દ્વારા આપવામાં આવેલા ઇતિહાસ અનુસાર, આરોપી હિતેશ અરવિંદભાઈ વસાવા, ૨૧ વર્ષનો, તેને બળજબરીથી રાજપીપાલથી દેડિયાપાડા લઈ ગયો હતો અને તેના સંબંધીના ઘરે, તેણે તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ તેના પર બળાત્કાર ગુજાર્યો હતો'.વધુમાં, તેણીની ઉલટતપાસમાં આ સાક્ષીએ ખાસ જણાવ્યું છે કે, 'પીડિતાની ઉંમર નક્કી કરવા માટે કોઈ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હતું'.તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે, 'દર્દીને કોઈ બાહ્ય ઇજાઓ નહોતી'.તદુપરાંત, પીડિતાની રજૂઆતનું વધુ અવલોકન.૧૫, વધુ ખાસ કરીને તેણીની કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, તેણીએ પદભ્રષ્ટ કર્યું હતું કે, 'તેણીના ઘરમાં શૌચાલયની સુવિધા હતી'.

૫.૩ આમ, ઉપરોક્ત ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનોને ધ્યાનમાં લેતા, ફરિયાદ પક્ષના કેસમાં એક ગંભીર શંકા ઊભી થઈ છે કારણ કે એક બાબત પર, પીડિતા જુબાની આપે છે કે અપીલકર્તા-આરોપીએ તેનું મોં દબાવીને અને તેના હાથ બાંધીને તેની બાઈક પર તેનું અપહરણ કર્યું હતું અને પહેલા કરજન પુલ પર લઈ ગયો હતો અને ત્યારબાદ, બીજી જગ્યાએ તેના મિત્રની વાનમાં અને બીજી

તરફ, તે ડૉક્ટર સમક્ષ ઇતિહાસ આપે છે કે તે આરોપીને આ ઘટના પહેલાં છેલ્લા છ મહિનાથી જાણતી હતી અને તે અને આરોપી તેમના ઘરમાંથી ભાગી ગયા હતા અને આરોપીએ તેને કોઈ પણ રીતે દબાણ કર્યું ન હતું. , અન્ય ડૉક્ટર (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૨) સમક્ષ, તે તેનાથી વિપરીત જુબાની આપે છે.આમ, નિર્ણાયક સાક્ષી એટલે કે પીડિતા પોતે જુબાનીમાં ભૌતિક વિરોધાભાસ અને સુધારા દેખાય છે, જે ફરિયાદ પક્ષ માટે જીવલેણ છે.વધુમાં, આ બંને ડોક્ટરોની જુબાની પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પીડિતાના ખાનગી ભાગો પર કોઈ ઈજાના નિશાન નહોતા અને તે મુજબ બળજબરી અને બળાત્કારની વાર્તા પણ શંકાસ્પદ છે.

પ.૪ જ્યાં સુધી પીડિતાની ઉંમરની વાત છે, તેમ છતાં ત્યાં જન્મ પ્રમાણપત્ર છે.૫૭ અને શાળા છોડવાનું પ્રમાણપત્ર.૬૮ શું એવા રેકૉર્ડ છે કે જેમાંથી પીડિતાની જન્મ તારીખ ૧૮/૦૬/૧૯૯૮ સાબિત થઈ હોવાનું જણાય છે, આ દસ્તાવેજો સાબિત કરવા માટે, બંને પક્ષો દ્વારા કોઈની તપાસ કરવામાં આવતી નથી.વધુમાં, તે પણ એક હકીકત છે કે પીડિત આદિવાસી અને દૂરના વિસ્તારનો છે, જ્યાં જન્મ તારીખનું સ્પષ્ટીકરણ અસામાન્ય છે, જે પણ શંકા પેદા કરે છે.વધુમાં, તે ડૉ. પ્રતીક દિનેશભાઈ મિસ્ત્રીના એએચ ખાતેના જુબાની દ્વારા પણ નોંધમાં આવ્યું છે.૩૬ પીડિતાની ઉંમર નક્કી કરવા માટે, તેણીને વડોદરાની એસએસજી હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવી હતી, જોકે, વડોદરા

એસએસજી હોસ્પિટલમાં ડૉક્ટરની જુબાનીમાંથી. ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૨ ડૉ. અમી મહેન્દ્રભાઈ પટેલ.૪૭ તે સ્પષ્ટ છે કે, પીડિતની ઉંમર નક્કી કરવા માટે, ઓસ્સિક્સેશન ટેસ્ટ સિવાય કોઈ પરીક્ષણ હાથ ધરવામાં આવ્યું ન હતું.વધુમાં, આઈ. ઓ. એ પીડિતાની ચોક્કસ ઉંમર રેકૉર્ડ પર રાખવા માટે કોઈ કાળજી લીધી હોય તેવું પણ જણાય છે અને સંજોગોમાં, તપાસમાં પણ ગંભીર ખામી જોવા મળે છે, ખાસ કરીને જ્યારે કેસ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ હેઠળ હોય. આ સંબંધમાં, મુન્ના @શંભૂ નાથ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો જરૂરી છે, તેમાંથી પેરા ૭ થી ૧૨, અહીં નીચે કાઢવામાં આવ્યા છે:

"૭.ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૭૫ (જેમ તે ફોજદારી કાયદો સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૧૩ પહેલાં હતી) જણાવે છે:

"એક પુરુષને 'બળાત્કાર' કરવા માટે કહેવામાં આવે છે, જે હવે પછીના કેસ સિવાય, નીચે આપેલા છ વર્ણનોમાંથી કોઈપણ સંજોગોમાં સ્ત્રી સાથે જાતીય સંભોગ કરે છે:.... ..

છઠ્ઠું-તેણીની સંમતિ સાથે અથવા વગર, જ્યારે તેણી સોળ વર્ષથી ઓછી ઉંમરની હોય.

ઉપરોક્ત જોગવાઈના પ્રકાશમાં, ફરિયાદીની ઉંમર નક્કી કરવા સંબંધિત બીજો મુદ્દો એ સ્થાપિત કરવા માટે નિર્ણાયક છે કે સામાવાળા બળાત્કાર માટે જવાબદાર છે કે નહીં.

૮. પોતાનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદી પક્ષે શાળા પ્રમાણપત્ર, ફરિયાદીની તબીબી તપાસ કરનાર ડૉક્ટરનો અભિપ્રાય, અસ્થિ અસ્થિકરણ પરીક્ષણ સહિતના પુરાવા રજૂ કર્યા હતા, પરંતુ ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે તેમાંથી કોઈ પણ ફરિયાદ પક્ષનો કેસ ઘરે લાવી શકશે નહીં. ફરિયાદી પક્ષે ફરિયાદીનું શાળા પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું અને બાબુ મનમોહનદાસ હિતકારીની ગર્લ્સ હાયર સેકન્ડરી સ્કૂલ, દીક્ષિતપુરા (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧) ના આચાર્યની તપાસ કરી, જ્યાં ફરિયાદીએ તેના ૮મા ધોરણમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તેની કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧ એ જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદીની ઉંમર પ્રવેશ સમયે નોંધવામાં આવી હતી પરંતુ તેણીના ઘોષણા પત્રમાં કઈ જન્મ તારીખનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હશે તે હકીકત વિશે તેને કોઈ માહિતી નહોતી. ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૮ (ડૉ. નિશા સાહુ) ની તપાસના વડા ફરિયાદ પક્ષની વાતને સમર્થન આપતા નથી. તેણીના મતે, છોકરી ૧૪ વર્ષની વય પ્રાપ્ત કરી શકી ન હોત, પરંતુ તેણીની મુખ્ય પરીક્ષા અને કોસ એક્ઝામિનેશનમાં, તેણીએ જણાવ્યું હતું કે તે વર્તમાન સંભોગ વિશે અભિપ્રાય આપી શકતી

નથી.ફરિયાદપક્ષના સાહેદના અન્ય તારણો માત્ર મંતવ્યો છે અને આરોપીના અપરાધને સ્થાપિત કરવા માટે તેના પર સંપૂર્ણ રીતે આધાર રાખી શકાતો નથી.

૯. ઓરિસિક્કેશન ટેસ્ટના એક્સ-રે અહેવાલમાંથી, ડૉક્ટરે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે ફરિયાદીની ઉંમર ૧૪ વર્ષથી વધુ ન હોઈ શકે.જો કે, ડૉક્ટરની ક્યારેય તપાસ કરવામાં આવી ન હોવાથી, એક્સ-રે રિપોર્ટ ફરિયાદીની ઉંમર સાબિત કરવા માટે પૂરતો નથી.ફરિયાદીની પી. ડબલ્યુ. ૫ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી પરંતુ ફરિયાદી તેણીની ઉંમર અંગે ફરિયાદીની પૂછપરછ કરવામાં નિષ્ફળ રહી હતી, તેથી ઉંમરના મુદ્દા અંગે તેણી પાસેથી કોઈ તથ્ય એકત્રિત કરી શકાયું ન હતું.પી. ડબલ્યુ. ૬ ફરિયાદીની માતા માલતી દેવીની તપાસ કરવામાં આવી હતી જ્યાં તેમણે ફરિયાદીની ઉંમર ૧૩ વર્ષ હોવાનું જણાવ્યું હતું.જો કે, તેણીની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, તેણીએ જણાવ્યું હતું કે તેના લગ્ન લગભગ ૨૦ વર્ષ પહેલાં થયા હતા અને તેના લગ્નના બે વર્ષ પછી મોટી પુત્રી (સુનીતા) નો જન્મ થયો હતો, અને ૨૩ વર્ષ પછી ફરિયાદીનો જન્મ થયો હતો.તેનો અર્થ એ છે કે ઘટના સમયે ફરિયાદીની ઉંમર લગભગ ૧૫૧૬ વર્ષ હતી.પરંતુ ફરિયાદીની ચોક્કસ ઉંમર વિશે કોઈ નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે આ પૂરતું નથી.એવું જણાય છે કે ઓરિસિક્કેશન ટેસ્ટ, એક્સ-રે રિપોર્ટ છોકરીની ઉંમર સાબિત કરવા માટે પૂરતો નથી.વધુમાં, ફરિયાદીની માતા પણ ફરિયાદીની ચોક્કસ ઉંમર આપી શકી ન હતી.ફરિયાદી પક્ષે ફરિયાદીને તેની ઉંમર વિશે પણ કોઈ પ્રશ્ન પૂછ્યો ન

હતો.આ તમામ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાઈકોર્ટ યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે ફરિયાદ પક્ષ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયો છે કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી.તેથી, ઉચ્ચ અદાલતે ધાર્યું કે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી વધુ છે અને તે તેની સંમતિ આપવા માટે સક્ષમ છે.

૧૦. બિરાદમલ સિંઘવી વિરુદ્ધ આનંદ પુરોહિતના કેસમાં આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે:(એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ ૬૨૦, પરિચ્છેદ ૧૭):

"૧૭.....વિદ્યાર્થીઓના રજિસ્ટર અને માધ્યમિક શાળા પરીક્ષામાં સમાવિષ્ટ જન્મ તારીખ સંબંધિત એન્ટ્રીઓનું કોઈ સંભવિત મૂલ્ય નથી, કારણ કે કોઈ પણ વ્યક્તિ કે જેમની માહિતી પર ઉપરોક્ત ઉમેદવારોની જન્મ તારીખનો ઉલ્લેખ શાળાના રેકૉર્ડમાં કરવામાં આવ્યો હતો તેની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.

૧૧. વધુમાં આ અદાલત દ્વારા સુનીલ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્યના કેસમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે:(એસ. સી. સી. પી. ૭૫૦, પેરા ૨૬)

"૨૬..... ફોજદારી કેસમાં, અપીલકર્તાની સજા અંદાજિત તારીખ પર આધારિત ન હોઈ શકે જે કોઈપણ રેકૉર્ડ દ્વારા સમર્થિત નથી.અંદાજિત તારીખે દોષિત ઠેરવવાનું એકદમ અસુરક્ષિત રહેશે.

૧૨. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા અને ઉપરોક્ત કેસોના તર્કને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારું માનવું છે કે ફરિયાદ પક્ષ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયો છે કે ઘટના સમયે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી.તેથી, એવું માની શકાય છે કે છોકરીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી વધુ હતી અને તે હાઈકોર્ટના હુકમ મુજબ પોતાની સંમતિ આપવા માટે સક્ષમ હતી.તેથી, વર્તમાન કેસમાં, બળાત્કારનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી કારણ કે સંમતિથી સંભોગ સાબિત થયો છે.

૫.૫ વધુમાં, બાલુ બાબુરાવ કદમ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટે પેરા ૧૯માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૯.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ નીચે મુજબ છે:

"૩૭૫ બળાત્કાર-એક માણસને "બળાત્કાર" કરવા માટે કહેવામાં આવે છે જો તે

(એ) તેના શિશ્નને કોઈપણ હદ સુધી સ્ત્રીની યોનિ, મોં, મૂત્રમાર્ગ અથવા ગુદામાં પ્રવેશ કરે છે અથવા તેણીને તેની સાથે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે આવું કરવા માટે બનાવે છે; અથવા

(બી) કોઈપણ હદ સુધી, કોઈ પણ વસ્તુ અથવા શરીરનો કોઈ ભાગ, જે શિશ્ન નથી, સ્ત્રીની યોનિ, મૂત્રમાર્ગ અથવા ગુદામાં દાખલ કરે છે અથવા તેણીને તેની સાથે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે આવું કરવા માટે બનાવે છે; અથવા

(સી) સ્ત્રીના શરીરના કોઈપણ ભાગમાં હેરફેર કરે છે જેથી તે સ્ત્રીની યોનિ, મૂત્રમાર્ગ, ગુદામાં અથવા શરીરના કોઈપણ ભાગમાં પ્રવેશ કરી શકે અથવા તેણીને તેની સાથે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે આવું કરવા માટે બનાવે છે; અથવા

(ડી) તેના મોંને યોનિમાર્ગ, ગુદા, મૂત્રમાર્ગ અથવા સ્ત્રી પર લાગુ કરે છે અથવા તેણીને તેની સાથે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે આવું કરવા માટે બનાવે છે, નીચેના સાત વર્ણનોમાંથી કોઈપણ સંજોગોમાં:

પ્રથમ-તેની ઈચ્છા વિરુદ્ધ.

બીજું-તેની સંમતિ વિના.

ત્રીજું-તેણીની સંમતિ સાથે જ્યારે તેણીની સંમતિ મેળવવામાં આવી હોય ત્યારે તેણીને અથવા તેણીને રસ ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિને મૃત્યુ અથવા ગુકસાનના ભયમાં મૂકીને.

.....

છઠ્ઠું-તેણીની સંમતિ સાથે અથવા વગર, જ્યારે તેણી અઢાર વર્ષથી ઓછી ઉંમરની હોય.

સાતમું-જ્યારે તે સંમતિ વ્યક્ત કરવામાં અસમર્થ હોય.

મુખ્ય ઘટક 'સંમતિ' છે અને કેસની હકીકતોમાં તે જ ધ્યાનમાં લેવું પડશે.વર્તમાન કેસમાં, લઘુમતી વચને કારણે-જેમ કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે, સંમતિ, જો કોઈ હોય તો, તેને મહત્વહીન બનાવશે.તેથી, લઘુમતીની હકીકતને વાજબી શંકાની બહાર સ્થાપિત કરવી એ ફરિયાદ પક્ષની ફરજ હતી.

પ.૬ આમ, ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે પીડિતના પુરાવામાં ભૌતિક વિરોધાભાસ અને સુધારાઓ સાથે એ હકીકત પણ છે કે પીડિતાની વાસ્તવિક ઉંમરની ખાતરી કરવા માટે, ડૉક્ટર (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૦) દ્વારા સંદર્ભિત હોવા છતાં, કોઈ અસ્થિકરણ પરીક્ષણ હાથ ધરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી, પીડિતાની ચોક્કસ ઉંમર રેકૉર્ડમાં નથી અને આ અદાલતના માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં, કેસમાં ઉપરોક્ત ખામી છે, ત્યારે ફરિયાદ પક્ષ હાલની અપીલકતા સામે પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે—આરોપી વાજબી શંકાની બહાર છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા તારણ કાઢવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે. ઉપરોક્ત ભૌતિક પાસાઓ.આ અદાલત એ હકીકતથી સંપૂર્ણપણે વાકેફ છે કે જ્યાં સુધી આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાનો સંબંધ છે, જો તેણીનું નિવેદન કોર્ટના મનમાં કોઈ શંકા પેદા કરતું નથી, તો ફરિયાદીની એકમાત્ર જુબાનીના આધારે દોષિત ઠેરવી શકાય છે.સાથે સાથે, તે સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ પણ છે કે જ્યારે હકીકતો અને સંજોગો ફરિયાદ પક્ષના કેસની સત્યતા પર શંકા કરે છે, ત્યારે ફરિયાદીના અચોક્કસ સંસ્કરણ પર આધાર રાખીને આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવા અસુરક્ષિત રહેશે.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે (૨૦૧૩) ૮ એસ. સી. સી. ૧૧૩, પેરા ૧૨માં અહેવાલ આપતા કૈની રાજન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્યના નિર્ણયમાં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

"૧૨.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ "બળાત્કાર" અભિવ્યક્તિને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જે સૂચવે છે કે પ્રથમ કલમ કાર્યરત છે, જ્યાં સ્ત્રી તેની ઇન્દ્રિયો ધરાવે છે, અને તેથી, સંમતિ આપવા માટે સક્ષમ છે પરંતુ કાર્ય તેની ઇચ્છા વિરુદ્ધ કરવામાં આવે છે; અને બીજું, જ્યાં તે તેની સંમતિ વિના કરવામાં આવે છે; ત્રીજું, ચોથું અને પાંચમું, જ્યારે સંમતિ હોય છે, પરંતુ તે એવી સંમતિ નથી કે જે ગુનેગારને બહાનું આપે છે, કારણ કે તે તેણીને અથવા કોઈપણ વ્યક્તિને મૂકીને મેળવવામાં આવે છે જેમાં તેણી મૃત્યુ અથવા નુકસાનના ભયમાં રસ ધરાવે છે."તેણીની ઇચ્છા વિરુદ્ધ" અભિવ્યક્તિનો અર્થ એ છે કે મહિલાના વિરોધ છતાં આ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ.જો માત્ર પુરાવાના આધારે અથવા કેસની સંભાવનાઓના આધારે સંમતિ વિશે અનુમાન લગાવી શકાય છે."સંમતિ "એ વિચાર-વિમર્શ સાથે ચુક્તિનું કાર્ય પણ કહેવાય છે.તે વ્યક્તિના મનમાં ફરિયાદ કરાયેલ કાર્ય કરવાની મંજૂરી આપવાની સક્રિય ઇચ્છા દર્શાવે છે.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૮૦ "સંમતિ" અભિવ્યક્તિનો સંદર્ભ આપે છે.જોકે, કલમ ૮૦ "સંમતિ" ને વ્યાખ્યાયિત કરતી નથી, પરંતુ સંમતિ શું નથી તેનું વર્ણન કરે છે."કલમ ૩૭૫ના હેતુ માટે "સંમતિ" માટે, કાયદાનું મહત્વ અને નૈતિક ગુણવત્તાના જ્ઞાનના આધારે બુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ નહીં, પરંતુ પ્રતિકાર અને સંમતિ વચ્ચેની પસંદગીનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કર્યા પછી પણ સ્વૈચ્છિક ભાગીદારીની જરૂર છે.સંમતિ હતી કે નહીં તે તમામ સંબંધિત સંજોગોના કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ પર જ નક્કી કરવાનું છે.(સ્ટેટ ઓફ એચ. પી. વી. જુઓ.મેંગો રામ.) "

પ.૭ વધુમાં, (૨૦૧૩) ૧૪ એસ. સી. સી. ૩૩૧માં નોંધાયેલા દિલીપ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યના ચુકાદામાં, પરિચ્છેદ ૧૫થી ૧૯માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે:

"૧૫.જ્યાં સુધી ઉંમર નક્કી કરવાનો મુદ્દો છે, તાત્કાલિક કેસમાં ડૉક્ટરે શોધી કાઢ્યું છે કે ફરિયાદીને માત્ર ૨૮ દાંત હતા, દરેક જડબામાં ૧૪.આ અદાલત દ્વારા વિષ્ણુદયાળ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય કેસમાં આવા મુદ્દા પર વિચારણા કરવામાં આવી હતી, જેમાં કોર્ટે નીચે મુજબના પુરાવાની પ્રશંસા કરી હતી:(એસ. સી. સી. પી. ૩૬૦, પેરા ૮)

"૮.ફરિયાદી (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૯) અને તેના પિતા જગરનાથ (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૪) અને ડૉ. આશા પ્રસાદ (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૧૪) દ્વારા છોકરીની ઉંમરના સંદર્ભમાં પુરાવા આપવામાં આવ્યા હતા.ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૯ અને ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૪ બંનેએ જણાવ્યું હતું કે ઘટના સમયે સુમિત્રાની (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૯) ઉંમર ૧૩૧૪ વર્ષની હતી.ડૉ. આશા પ્રસાદે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે જ્યારે સાક્ષીએ તેની તપાસ કરી ત્યારે છોકરી માત્ર ૧૩ કે ૧૪ વર્ષની હતી.ડૉક્ટરે આ અભિપ્રાય શારીરિક તથ્યો પર આધારિત કર્યો, એટલે કે, પરીક્ષક (ફરિયાદપક્ષના સાહેદ ૯) ને ૨૮ દાંત હતા, દરેક

જડબામાં ૧૪, સુંવાળા પ્યુબિક વાળ અને એકિસલરી વાળ હતા, જેનો અર્થ છે કે ડૉક્ટરના અભિપ્રાય અનુસાર, વાળ હમણાં જ ૧૪ વર્ષની ઉંમરે દેખાવા લાગ્યા હતા.

(ભાર ઉમેરવામાં આવ્યો)

આ અદાલત દ્વારા કૈલાશ વિરુદ્ધ એમ. પી. રાજ્યનો ચુકાદો આપતી વખતે સમાન ઢ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં વય નક્કી કરવા માટે અન્ય ઘણા પરિબલો પર આધાર રાખીને, આ જ ખંડપીઠે એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે તેમાં ફરિયાદીને અન્ય જાતીય પાત્રને ધ્યાનમાં રાખીને માત્ર ૨૮ દાંત હતા, તે માત્ર ૧૪ વર્ષની હતી.તેથી, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યાં સુધી ઉંમરના મુદ્દાની વાત છે ત્યાં સુધી ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા નોંધાયેલા તારણમાં અમને કોઈ ખામી દેખાતી નથી.

૧૬. જો ફરિયાદીની ઉંમર સંબંધિત સમયે ૧૬ વર્ષથી ઓછી હતી, તો સંમતિનો મુદ્દો સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત બની જાય છે.ફરિયાદીની ઉંમર ૧૬ વર્ષથી વધુ હોય તેવા કેસમાં પણ સંમતિનો મુદ્દો હવે સુસંગત નથી રહ્યો.

૧૭. રાજ્યમાં એચ. પી. વિ.માંગે રામ, એ. આઈ. આર. ૨૦૦૦ એસ. સી. ૨૭૯૮, આ અદાલતે આ મુદ્દા પર સુનાવણી કરતી વખતે ચુકાદો આપ્યો હતો:(એસ. સી. સી. પીપી. ૨૩૦૩૧)

"૧૩.....ભય અથવા આતંક હેઠળ શરીરના સમર્પણને સંમતિથી જાતીય કૃત્ય તરીકે સમજી શકાતું નથી.કલમ ૩૭૫ ના હેતુ માટે સંમતિ માટે સ્વૈચ્છિક ભાગીદારી માત્ર અધિનિયમના મહત્વ અને નૈતિક ગુણવત્તાના જ્ઞાનના આધારે બુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ નહીં પરંતુ પ્રતિકાર અને સંમતિ વચ્ચેની પસંદગીનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કર્યા પછી પણ જરૂરી છે.સંમતિ હતી કે નહીં તે તમામ સંબંધિત સંજોગોના કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ પર જ નક્કી કરવાનું છે.

(ભાર ઉમેરવામાં આવ્યો)

૧૮. ઉદય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૨૦૦૩ એસ. સી. ૧૬૩૯ માં, આ અદાલતે અવલોકન કરીને સમાન દ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે:(એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ ૫૭, પરિચ્છેદ ૨૧)

"૨૧.....અમે આ દ્રષ્ટિકોણ સાથે સહમત થવા માટે વલણ ધરાવીએ છીએ કે ફરિયાદી દ્વારા જાતીય સંભોગ માટે આપવામાં આવેલી સંમતિ સ્વૈચ્છિક છે કે નહીં, અથવા તે હકીકતની ખોટી ધારણા હેઠળ આપવામાં આવી છે કે કેમ તે

નક્કી કરવા માટે કોઈ સ્ટ્રેઈટ જેકેટ ફોર્મ્યુલા નથી. અંતિમ વિશ્લેષણમાં, અદાલતો દ્વારા નિર્ધારિત પરીક્ષણો સંમતિના પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી વખતે ન્યાયિક મનને શ્રેષ્ઠ માર્ગદર્શન પૂરું પાડે છે, પરંતુ અદાલતે દરેક કેસમાં, નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા પહેલા, તેની સમક્ષના પુરાવા અને આસપાસના સંજોગો પર વિચાર કરવો જોઈએ, કારણ કે દરેક કેસમાં તેની પોતાની વિશિષ્ટ હકીકતો હોય છે જે આ પ્રશ્ન પર અસર કરી શકે છે કે શું સંમતિ સ્વૈચ્છિક હતી, અથવા હકીકતની ખોટી ધારણા હેઠળ આપવામાં આવી હતી. તેણે એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને પુરાવાઓનું વજન પણ કરવું જોઈએ કે ગુનાના દરેક ઘટકને સાબિત કરવાનો બોજ ફરિયાદ પક્ષ પર છે, સંમતિની ગેરહાજરી તેમાંથી એક છે.

૧૯. પ્રદીપ કુમાર વર્મા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને એ. એન. આર., એ. આઈ. આર. ૨૦૦૭ એસ. સી. ૩૦૫૯ કેસમાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો: (એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ ૪૧૬૧૭, પેરા ૯૧૧)

"૯. કલમ ૩૭૫ માં નિર્ણાયક અભિવ્યક્તિ જે 'બળાત્કાર' ને 'તેણીની ઈચ્છા વિરુદ્ધ' તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે. એવું જણાય છે કે અપમાનજનક કૃત્ય મહિલાના પ્રતિકાર અને વિરોધ છતાં કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૦. '૧૭.૬૬ સંહિતા "સંમતિ" ને હકારાત્મક શબ્દોમાં વ્યાખ્યાયિત કરતી નથી, પરંતુ જેને "સંમતિ" તરીકે ગણી શકાય નહીં તે કલમ ૮૦ [જે] દ્વારા નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવી છે:

૧૮. સૌપ્રથમ ઈજાના ભય હેઠળ અને બીજું હકીકતની ખોટી ધારણા હેઠળ આપવામાં આવેલી સંમતિ એ "સંમતિ" નથી.તે જ કલમ ૮૦ ના પ્રથમ ભાગમાં [સમજાવવામાં આવ્યું છે].[કલમ ૮૦ માં ઉલ્લેખિત બે આધારો છે જે બળજબરી અને હકીકતની ભૂલ સમાન છે જે પરિચિત આધારો છે જે આપણા દેશ તેમજ અન્ય દેશોના ન્યાયશાસ્ત્ર હેઠળ વ્યવહારને દૂષિત કરી શકે છે.

૧૯. કલમ ૮૦ના પ્રથમ ભાગમાં દર્શાવેલ પરિબળો પીડિતાના દષ્ટિકોણથી છે અને કલમ ૮૦નો બીજો ભાગ આરોપીના દષ્ટિકોણથી અનુરૂપ જોગવાઈ કરે છે.તે એવી કલ્પના કરે છે કે આરોપી પાસે જ્ઞાન છે અથવા એવું માનવાનું કારણ છે કે સંમતિ પીડિત દ્વારા ઈજાના ભય અથવા હકીકતની ખોટી ધારણાના પરિણામે આપવામાં આવી હતી.આમ બીજો ભાગ દૂષિત સંમતિ મેળવનાર વ્યક્તિના જ્ઞાન અથવા વાજબી માન્યતા પર ભાર મૂકે છે.બંને ભાગોની જરૂરિયાતો સંચિત રીતે સંતોષવી જોઈએ.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અદાલતે જોવું પડશે કે સંમતિ આપનાર વ્યક્તિએ તેને ભય અથવા હકીકતની ખોટી ધારણા હેઠળ આપી છે કે કેમ અને અદાલતને પણ સંતોષ થવો જોઈએ કે આ

કૃત્ય કરનાર વ્યક્તિ એટલે કે કથિત ગુનેગાર હકીકતથી સભાન છે અથવા તેની પાસે એવું વિચારવાનું કારણ હોવું જોઈએ પરંતુ ભય અથવા ગેરસમજને કારણે સંમતિ આપવામાં આવી ન હોત.આ કલમ ૯૦ ની યોજના છે જે નકારાત્મક પરિભાષામાં જોડાયેલી છે.

દિલીપ સિંહ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, એસ. સી. સી. પી. માં આ અદાલતે નિરીક્ષણ કર્યું છે.૯૯, પરિચ્છેદ ૧૭૧૯, કલમ ૯૦ ને આઈ. પી. સી. ના હેતુઓ માટે સંમતિની સંપૂર્ણ વ્યાખ્યા તરીકે ગણી શકાય નહીં. સામાન્ય અર્થ અને સંમતિની વિભાવનાને બાકાત રાખવાનો હેતુ નથી.

૧૧. '૨૧.મોટાભાગના નિર્ણયોમાં જેમાં આઈ. પી. સી. હેઠળ "સંમતિ" અભિવ્યક્તિના અર્થની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી, તેમાં સ્ટ્રૂડના ન્યાયિક શબ્દકોશ, જોવિટના અંગ્રેજી કાયદા પરના શબ્દકોશ, શબ્દો અને શબ્દસમૂહો, કાયમી આવૃત્તિ અને અન્ય કાનૂની શબ્દકોશોમાં આવતા ફકરાઓનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.સ્ટ્રાઉડ સંમતિને "તર્કના કાર્ય તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે, વિચાર-વિમર્શ સાથે, મનનું વજન, સંતુલનની જેમ, દરેક બાજુ સારા અને અનિષ્ટ".જોવિટે આ જ ભાષાનો ઉપયોગ કરતી વખતે નીચેનાનો ઉમેરો કર્યો હતો:

"સંમતિ ત્રણ વસ્તુઓને ધારે છે-શારીરિક શક્તિ, માનસિક શક્તિ અને તેનો મુક્ત અને ગંભીર ઉપયોગ.તેથી તે છે કે જો સંમતિ ધમકી, બળજબરી, ધ્યાનપૂર્વક લાદવા, છળકપટ, આશ્ચર્ય અથવા અનુચિત પ્રભાવ દ્વારા મેળવવામાં આવે, તો તેને ભ્રમ તરીકે ગણવું જોઈએ, અને મનની ઇરાદાપૂર્વકની અને મુક્ત ક્રિયા તરીકે નહીં.

૨૨. શબ્દો અને વાક્યોમાં, કાયમી આવૃત્તિ, વોલ્યુમ. ૮એ, અમેરિકન અદાલતોના કેટલાક જૂના નિર્ણયોમાંથી બહાર કાઢવામાં આવેલા નીચેના માર્ગો જોવા મળે છે:

".....પુખ્ત વયની સ્ત્રીઓ પ્રકૃતિ અને જાતીય કૃત્યોના પરિણામોની સમજણ 'સંમતિ' ની રચના કરવા માટે બુદ્ધિશાળી સમજણ હોવી જોઈએ.

દંડાત્મક કાયદામાં સંમતિ, બળાત્કારને વ્યાખ્યાયિત કરવા માટે, તેના મહત્વ અને નૈતિક ગુણવત્તાના જ્ઞાનના આધારે બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે અને પ્રતિકાર અને સંમતિ વચ્ચે પસંદગી હોવી જોઈએ. "(દિલીપ સિંહ કેસ, એસસીસી પૃષ્ઠ ૮૯૧૦૦, પેરા ૨૧૨૨)

૫.૮ આમ, આ મામલાના તમામ પાસાઓને સંપૂર્ણ રીતે ધ્યાનમાં રાખીને, અહીં ઉપર કરવામાં આવેલી ચર્ચા અને આરોપીને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૬૩ અને ૩૬૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે આરોપમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, મારો મત છે કે અપીલકર્તા-આરોપીને શંકાનો લાભ આપવો જરૂરી છે કારણ કે ફરિયાદ પક્ષ વાજબી શંકાની બહાર તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ઘટનાની તારીખ ૨૮/૧૧/૨૦૧૪ છે અને દસ્તાવેજોને એ. એચ. એસ. પર ધ્યાનમાં લે છે.૫૭ અને ૬૮, પીડિતાની જન્મ તારીખ ૧૮/૦૬/૧૯૯૮ હોવાનું બહાર આવ્યું અને તે મુજબ, તેણીની ઉંમર ૧૬ વર્ષ, ૦૫ મહિના અને ૧૦ દિવસ એટલે કે ૧૮ વર્ષથી ઓછી હતી અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ ની છઠ્ઠી વર્ણનની સુધારેલી જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપરોક્ત કલમની યોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરી છે, જો કે, મારો મત છે કે સુધારેલી જોગવાઈ અથવા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ ની જૂની જોગવાઈનો લાભ લેવા માટે, ફરિયાદ પક્ષ પર વાજબી શંકાની બહાર લઘુમતીની હકીકત સ્થાપિત કરવાની ફરજ હતી.જ્યાં સુધી હાથ પરના કેસની વાત છે, ત્યાં સુધી ફરિયાદ પક્ષ અહીં ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તે જ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે.વધુમાં, તે સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે મુખ્ય ઘટક 'સંમતિ' ને કેસની હકીકતોમાં ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે."તેણીની ઇચ્છા વિરુદ્ધ" અભિવ્યક્તિનો અર્થ એ છે કે મહિલાના વિરોધ છતાં આ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હોવું જોઈએ.હાથ

પરના કિસ્સામાં, વર્ણનો:આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૭૫ ની ત્રીજી, ચોથી અને પાંચમી, એ કારણોસર સાબિત થઈ નથી કે ફરિયાદી પક્ષે સાબિત કર્યું નથી કે પીડિતાની સંમતિ તેણીને અથવા કોઈ પણ વ્યક્તિને મૂકીને મેળવવામાં આવી હતી જેમાં તેણી મૃત્યુ અથવા નુકસાનના ભયમાં રસ ધરાવે છે.માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ અદાલતના ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિર્ણયોમાંથી, સંમતિ હતી કે નહીં તે તમામ સંબંધિત સંજોગોના કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ પર જ નક્કી કરવું જરૂરી છે.હાથ પરના કેસમાં, ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ તે અસરના ભરોસાપાત્ર અને ભરોસાપાત્ર પુરાવા રેકૉર્ડ પર આવ્યા નથી અને જેમ કે, વિદ્વાન અધિક સરકારી વકીલ કોઈ પણ મૂળ અને નક્કર પુરાવા બતાવીને આ બાબતને અન્યથા જોવાની સ્થિતિમાં નથી.તદનુસાર, હાલની અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમને રદ કરવો જરૂરી છે.

૬. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અપીલ સફળ થાય છે અને ૨૦૧૫ના પોસ્ટકો નંબર ૧૨માં વિશેષ ન્યાયાધીશ, નર્મદા દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને હુકમ, આથી રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તા-મૂળ આરોપી નંબર ૧ને તે આરોપમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે જેના માટે તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે અને શંકાનો લાભ આપીને સજા આપવામાં આવે છે.અપીલકર્તા-આરોપી જેલમાં હોવાની જાણ કરવામાં આવે છે અને તે મુજબ, તેને અન્ય કોઈ કેસમાં જરૂર ન પડે તો તાત્કાલિક મુક્ત કરવાનો નિર્દેશ

આપવામાં આવે છે.મુખ્ય અપીલને ધ્યાનમાં રાખીને, ક્રિમિનલ મિસ્કમાં કોઈ હુકમ પસાર કરવાની જરૂર નથી. અરજી નંબર ૧૭૨૧૩/૨૦૧૬ અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. ટ્રાયલ કોર્ટને તાત્કાલિક આર એન્ડ પી પરત કરવા રજિસ્ટ્રીને જણાવવામાં આવે છે. આ હુકમની એક નકલ તેના આગળના પાલન માટે સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને ફેક્સ દ્વારા મોકલવામાં આવે.

[જી. બી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ]

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સી.LAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.